

Vergaderjaar 2017–2018

34 831

Samenvoeging van de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland en Nieuwkruisland

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 6 maart 2018

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Voorgeschiedenis en totstandkoming herindelingsadvies	1
3.	Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling	2
4.	Financiële aspecten	3
5.	Overige aspecten	3

1. Inleiding

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de opmerkingen van de leden van de fracties van de VVD, D66 en de ChristenUnie en de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van het CDA, GroenLinks en de SP in het verslag. Bij de beantwoording van de vragen heb ik de volgorde van het verslag aangehouden.

2. Voorgeschiedenis en totstandkoming herindelingsadvies

De leden van de **CDA**-fractie vragen waarom het herindelingsadvies en de bijbehorende reactienota niet als bijlagen bij de memorie van toelichting zijn opgenomen. Anders dan in voorgaande jaren heeft de regering ervoor gekozen het herindelingsadvies aan de Minister van BZK, dat strikt genomen geen deel uitmaakt van het wetsvoorstel, op digitale wijze beschikbaar te stellen. Bij deze keuze speelt een rol dat herindelingsadviezen de afgelopen jaren omvangrijker zijn geworden en veelal van een groot aantal bijlagen worden voorzien, met een totale omvang van soms honderden pagina's. Het meezenden van deze documenten in fysieke vorm leidt op verschillende momenten in het wetgevingsproces tot een papierproductie die niet past in het streven van de rijksoverheid om papierverspilling tegen te gaan. Om ervoor te zorgen dat de Kamers en anderen van de herindelingsadviezen en de achterliggende stukken kennis kunnen nemen, is ervoor gekozen deze documenten, in aanvulling op de beschikbaarstelling via gemeenten en provincies, op www.rijksoverheid.nl

heid.nl te publiceren. Dit geldt ook voor de Friestalige versie van het herindelingsadvies.

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen hoe de inwoners, maatschappelijke organisaties en de lokale politiek betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het voorstel tot herindeling. In hoofdstuk 2 en § 3.1 van de memorie van toelichting is beschreven hoe het voorstel tot stand is gekomen en hoe de raden, maatschappelijke organisaties en inwoners daarbij zijn betrokken. Het lokale politieke draagvlak is groot. Dat blijkt ook uit het feit dat de herindeling door de gemeenteraden zelf is geïnitieerd en dat het herindelingsontwerp en het herindelingsadvies met grote meerderheid van stemmen zijn vastgesteld. Inwoners en andere belanghebbenden zijn bij de totstandkoming van het herindelingsadvies betrokken aan de hand van vier workshops waarin zij hebben gewerkt aan inbreng voor een visie op de nieuwe gemeente. In de maanden hierna zijn in totaal dertien bijeenkomsten georganiseerd voor inwoners, ondernemers en verenigingen van dorpsbelangen en wijkraden, waarin zij in gesprek konden gaan met bestuurders en ambtenaren over de plannen voor de herindeling. Uit de verslagen van die bijeenkomsten kan worden opgemaakt dat de wenselijkheid van deze herindeling als meest passende oplossing voor de bestuurlijke en ambtelijke kwetsbaarheden breed wordt onderschreven.

De leden van de **SP**-fractie vragen of een meerderheid van de inwoners voor de herindeling is en, indien er geen burgerraadpleging heeft plaatsgevonden, waarom daarvoor niet is gekozen. In mei 2013 is in Ferwerderadiel een raadplegend referendum georganiseerd over de bestuurlijke toekomst van de gemeente. Door het te lage opkomstpercentage is de uitslag echter niet geldig verklaard. Verder zijn, zoals hierboven uiteen is gezet, de inwoners van de betrokken gemeenten op verschillende momenten geraadpleegd. Het is op grond van het Beleidskader gemeentelijke herindeling primair aan gemeenten om te bepalen hoe het maatschappelijk draagvlak voor een herindeling wordt onderzocht. Voor de beoordeling van het maatschappelijk draagvlak is niet vereist dat een referendum heeft plaatsgevonden. Uit de hierboven beschreven methoden, zoals de workshops en informatiebijeenkomsten, blijkt dat het maatschappelijk draagvlak voor deze herindeling ruim voldoende is.

3. Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling

De leden van de **CDA**-fractie vragen naar de gevolgen voor de gemeenschappelijke regeling waarin nu vier gemeenten samenwerken en na de herindeling van Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. nog twee. Vanaf de datum van herindeling zal de reeds gefuseerde ambtelijke organisatie in haar geheel overgaan naar de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân, en zal de gemeente Dantumadiel door middel van dienstverleningsovereenkomsten haar diensten afnemen van de nieuwe gemeente. Op 13 februari 2018 hebben de colleges van burgemeester en wethouders van de vier gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. het dienstverleningshandvest met de bijbehorende gemeenschappelijke regeling ondertekend. Hiermee is de toekomstige samenwerking na 1 januari 2019 tussen de nieuw te vormen gemeente Noardeast-Fryslân en de gemeente Dantumadiel zowel inhoudelijk als juridisch goed gewaarborgd.

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen hoe de toegankelijkheid en bereikbaarheid van belangrijke voorzieningen gewaarborgd blijft in de nieuwe gemeente. Door de reeds bestaande samenwerking en de ambtelijke fusie per 1 januari 2017 zijn sommige gemeentelijke afdelingen

geconcentreerd in de bestaande gemeentehuizen. Het loket voor sociale dienstverlening is bijvoorbeeld geconcentreerd in Damwoude. De drie gemeenten hebben ervoor gezorgd dat alle functies van het Klant Contact Centrum (KCC) ook na 1 januari 2017 beschikbaar blijven in alle gemeenten. Het gaat hierbij om alle vier de dienstverleningskanalen van het loket, te weten digitaal, post, telefoon en balie. De diensten met betrekking tot bevolkingszaken, zoals het aanvragen en afhalen van paspoorten en rijbewijzen, zijn tevens in ieder van de bestaande gemeentehuizen beschikbaar. Of dat in de toekomst ook zo blijft, is afhankelijk van ontwikkelingen in het dienstverleningsproces, waaronder de mogelijkheden tot verdergaande digitale dienstverlening. De spreiding van voorzieningen binnen de grenzen van de nieuw te vormen gemeente en de bereikbaarheid daarvan is onderwerp van een onderzoek dat de gemeenten samen met de provincie uitvoeren (de Atlas van Noordoost Friesland). De uitkomsten van dit onderzoek worden in de komende maanden besproken met de inwoners en de maatschappelijke instellingen in het gebied. Het doel is om de kwaliteit van de voorzieningen en de (financiële) houdbaarheid ervan ondanks de bevolkingsdaling in het gebied zo goed mogelijk te borgen.

4. Financiële aspecten

De leden van de **SP**-fractie vragen waarop de verwachting is gebaseerd dat de structurele verlaging van de algemene uitkering wordt opgevangen door de te verwachten vermindering van de bestuurskosten en andere efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie. De verlaging van de algemene uitkering houdt vooral verband met het wegvallen van het vaste bedrag dat iedere gemeente ontvangt. In de huidige situatie ontvangt elk van de drie gemeenten dit bedrag; na de herindeling is dat alleen de nieuwe gemeente. De verwachting dat tegenover deze verlaging een structurele financiële besparing staat, is onder meer gebaseerd op het gegeven dat de nieuwe gemeente minder bestuurders zal tellen (van drie naar één burgemeester, gemeentesecretaris en griffier; minder wethouders). De mogelijke efficiencyvoordelen van de nieuwe organisatie houden verband met het samenvoegen van de verschillende organisaties en het kunnen voorzien in meer specialistische functies. In welke mate dergelijke voordelen worden behaald, hangt vanzelfsprekend af van de sturing daarop door de nieuwe gemeente.

Op grond van de maatstaf herindeling krijgen de gemeenten voor de kosten om de herindeling te realiseren (frictiekosten) een uitkering uit het gemeentefonds, die over een periode van vijf jaar wordt uitgekeerd. Het vorige kabinet heeft deze maatstaf verruimd. In dit geval gaat het om een uitkering van ongeveer € 10,5 miljoen. Uit de herindelingsscan blijkt dat de begrotingspositie van de drie gemeenten onder druk staat. In de herindelingsscan zijn aanbevelingen geformuleerd ter verbetering van de financiële positie, die door de gemeenten reeds ter hand zijn genomen. De gemeenten hebben inmiddels een gezamenlijke Perspectiefnota 2018–2021 opgesteld, als kader voor de individuele begrotingen voor 2018 en als eerste stap naar verdere harmonisatie. Hieruit blijkt tevens een verbetering van de financiële positie. Het ligt dan ook niet in de lijn der verwachting dat er incidentele of structurele financiële tekorten ontstaan als gevolg van de herindeling.

5. Overige aspecten

De leden van de **CDA**-fractie vragen naar de stand van zaken van het gezamenlijk beleidsplan «Frysk taalbelied 2017–2020». Naar aanleiding van het aflopen van beleidsplannen ten aanzien van de Friese taal hebben de gemeenten Ferwerderadiel, Kollumerland c.a. en Dantumadiel een

geharmoniseerd nieuw beleidsplan vastgesteld. Dit beleidsplan wordt begin 2019 aan de raad van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân ter vaststelling voorgelegd. Overigens hebben de gemeenten en de provincie Fryslân het voornemen om dit voorjaar al de voorbereidingen te starten om, evenals bij eerdere herindelingen in Fryslân, te komen tot een Bestuursafpraak Friese Taal tussen de betrokken gemeenten, de provincie Fryslân en het Rijk.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren